

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทางการศึกษาของภิกษุสามเณร
Laws Regarding Rights and Freedom of Monks and Novices's Education

เขมรค์มี ดุจวรรณ¹
Khemmarat Dutjawan

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกฎหมายในการจัดการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร รวมถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎีและวิวัฒนาการในด้านการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร และมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์ในด้านการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร ตลอดจนได้วิเคราะห์ปัญหา มาตรการทางกฎหมายในด้านการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร และมาตรการทางกฎหมายในด้านการศึกษาของพระภิกษุและสามเณรเป็นการเฉพาะ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ทำให้ทราบว่าคณะสงฆ์ได้รับสิทธิในการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุและสามเณรตามกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าพระภิกษุและสามเณรจะเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาทั่วไปได้บ้าง แต่ยังมีกฎหมายที่กระทบกระเทือนและเป็นการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในการเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษาตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการของพระภิกษุและสามเณร ในการเข้ารับการศึกษา คือ คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์ พ.ศ. 2538 ซึ่งคำสั่งนี้ห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพอย่างคฤหัสถ์ในโรงเรียน หรือสถานที่ต่าง ๆ ปะปนกับชายหญิง เช่น พิมพ์ดีด ชวนเลข คอมพิวเตอร์ การบัญชี ช่างวิทยุ-โทรทัศน์ ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ และวิชาชีพอย่างอื่นที่นับว่าเป็นวิชาชีพอย่างคฤหัสถ์ เป็นต้น ห้ามพระภิกษุสามเณรสอบแข่งขัน สอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับราชการ หรือการอาชีพอย่างคฤหัสถ์ ห้ามพระภิกษุสามเณรสอบแข่งขันเพื่อรับทุนรัฐบาล ทุนต่างประเทศและทุนอื่น ๆ และคำสั่งฉบับนี้ก็ไม่ได้ระบุหรือให้เหตุผลของการห้ามไว้แต่อย่างใด เพียงแต่อ้างอำนาจพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 15 ตรี ที่ให้อำนาจมหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ใช้บังคับได้ เพื่อปกครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงามและควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา แม้คำสั่งฉบับนี้จะไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย แต่ขัดต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ) พ.ศ. 2559

คำสำคัญ: สิทธิและเสรีภาพ; การศึกษา; ภิกษุ; สามเณร

---

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา เลขที่ 333 หมู่13 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000, Email: ju_ned_djawan@hotmail.com

---

Abstract

The objective of this research was to study laws regarding education management for monks and novices including the theory of evolution and education of monks and novices, as well as analysis of problems in above law enforcement measures, and In order to know to solve problems associated with education for monks and novices, and measures to implement specific education laws for monks and novices which such data was expected to help make things clear whether monks and novices had received education as specified by laws.

Results from the study showed that although a number of monks and novices were able to obtain their education at some educational institutions, but there still were certain laws that affected their rights and freedom and prevented them from getting education based on their needs, interests, and ability. For example, the Sangha Supreme Council had issued an order in 2538 stating that monks and novices were not to compete with layman or study in vocational schools. Furthermore, the monks and novices were prevented from studying with women especially in areas of typing, shorthand, accounting, radio and television repairs, electronics, mechanics and other similar works. Monks and novices were not supposed to compete for job positions in government or private sectors or seek scholarships to study abroad. This particular order gave no reason for issuing such regulations. Only authority as cited in the Clergy Act B.E. 2505, section 15 (3) given to the Sangha Supreme Council was stated in the order. Such authority empowered the Sangha Supreme Council to issue rules, orders, regulations and announcements that were not in conflict with other laws and disciplines. The implementation of these laws and orders were to make it possible for appropriate administration of the clergy at large and promotion of religious education. In essence, these laws and orders might not contradict the disciplines but were seen as going against the Draft of the Kingdom of Thailand Constitution (Referendum Issue) B.E. 2559.

Keywords: Rights and Freedom; Education; Monks; Novices